

PERCEPCIJA PSIHOSOCIJALNE KLIME I OSOBINE LIČNOSTI ZATVORENIKA¹

Milko Mejovšek

Marija Lebedina-Manzoni

Martina Lotar

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Jandre Šarić

Ministarstvo pravosuđa
Uprava za zatvorski sustav

SAŽETAK

Psihosocijalna klima se uobičajeno definira kao ukupna percepcija međuljudskih odnosa koji vladaju u nekoj ustanovi ili grupi i bitna je, osim za ugodno osjećanje, i za učinkovitost aktivnosti kojom se određena skupina ljudi bavi. Pozitivna psihosocijalna klima može postati i „tremanska klima“ te se u njoj uspješnije odvijaju tretmansi programi. Kako osobine ličnosti pojedinca utječu na njegovu percepciju okoline, ali i njegovo ponašanje, važno je istražiti kolika je povezanost između osobina ličnosti i percepcije psihosocijalne klime. Cilj istraživanja je izvršiti faktorizaciju Skale psihosocijalne klime i utvrditi korelacije faktora psihosocijalne klime s osobinama ličnosti zatvorenika. Uzorak ispitanika sastojao se od 282 zatvorenika muškog spola koji su izdržavali kaznu zatvora u kaznionicama svih triju stupnjeva sigurnosti. Primijenjene su: PSK-B skala za ispitivanje percepcije psihosocijalne klime (autori Ajduković, Ajduković i Kulenović, 1990), EPQ R/A skala ličnosti (autor Eysenck i Eysenck, 1991), EMAS-S multidimenzionalna skala anksioznosti (autor Endler, adaptacija Sorić, 2002). Od ispitanika je zatražena i samoprocjena stupnja zadovoljstva uvjetima života u kaznionici. Faktorska analiza PSK-B skale pokazala je postojanje 4 značajna faktora: Funkcioniranje ustanove, Odnos osoblja prema zatvorenicima, Stav prema pravosudnom sustavu i Prenapučenost. Rezultati pokazuju kako su simptomi psihoticizma, neuroticizma, sklonosti ovisnosti i kriminalitetu povezani s nekim faktorima percepcije psihosocijalne klime.

Ključne riječi: percepcija psihosocijalne klime, osobine ličnosti, zatvorenici

1. Uvod

Percepcija psihosocijalne klime u kaznionicama

Ponašanje pojedinca u socijalnoj zajednici nije određeno samo strukturom ličnosti, nego i utjecajem fizičke i socijalne okoline u kojoj se pojedinac nalazi. Tu poznatu činjenicu u svojim teorijama ličnosti istaknuli su Lewin (1935), Murray (1938) i Cattell (1950) (prema Fulgosi, 1997). Utjecaj okoline može se manifestirati na različite načine, a posebno je prisutan u psihosocijalnoj klimi ili ozračju koje vlada u bilo kojem formalnom ili neformalnom obliku organiziranja i udruživanja ljudi. Psihosocijalna klima predstavlja jedan od elemenata okolinskih determinanti ponašanja (Moos, 1973), a uobičajeno se definira kao ukupna per-

cepcija međuljudskih odnosa koji vladaju u nekoj ustanovi ili grupi (Mejovšek, 2002) i nije bitna samo za ugodno osjećanje, već i za učinkovitost aktivnosti kojom se određena skupina bavi.

Kako zatvorenici tijekom izdržavanja kazne zatvora, vrijeme provode u penalnoj ustanovi, klima unutar kaznionice predstavlja važnu determinantu ponašanja zatvorenika. U populaciji zatvorenika, kaznionica gotovo u cjelosti predstavlja fizičko i socijalno okruženje osobe. Upravo zbog toga važnost psihosocijalne klime kao determinante ponašanja u kaznionici postaje velika. Wenk i Moos (1972) ističu kako je svrha njihovih istraživanja psihosocijalne klime u kaznionicama prvenstveno praktična pri čemu nude subjektivni doživljaj pozitivne psihosocijalne klime kao varijablu koja će pomoći pri ostvarenju tri osnovna cilja kaznionica:

¹ Ovaj rad je dio projekta broj 0013116, pod nazivom „Percepcija psihosocijalne klime i osobine ličnosti zatvorenika“, financiranog od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske